

OLTU İLÇESİNİN TURİZM POTANSİYELİ

Y.Doç. Dr. Lütü ÖZAV*

GİRİŞ

Ülkemizde son yıllarda turizm faaliyetlerinin hızla gelişmesi, bir yandan turistik faaliyetlerin çeşitlenmesine yol açarken, diğer yandan da değerlendirilemeyen turistik kaynakların harekete geçirilmesine neden olmaktadır. Bununla birlikte, ülkemizin turizm potansiyelinin çok önemli bir kısmı, henüz değerlendirilememektedir. Oltu İlçesi de bu bakımdan güzel bir örnek oluşturmaktadır. Kuşkusuz bunda en önemli sorun, tanıtım eksikliği ve tesis yetersizliğidir. Bu fikirden hareketle, araştırmamızda Oltu İlçesi'ndeki turistik değerler ana hatlarıyla tanıtılacak ve ilçenin turizm potansiyeli ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Yaklaşık 1 380 km²'lik bir yüzölçüme sahip olan Oltu İlçesi, Karadeniz Bölgesi'nin Doğu Karadeniz Bölümü sınırları içerisinde yer alır. Yönetim bakımından ise, Erzurum İli'ne bağlıdır. İlçe yönetim sahasını kuzeybatıdan Yusufeli, kuzeyden Olur, doğudan Şenkaya, güneyden Narman, güneybatıdan Tortum ve batıdan ise, Uzundere İlçeleri sınırlandırmaktadır (Şekil 1).

Yerleşme tarihi günümüzden yaklaşık 3 000 yıl öncesine kadar uzanan Oltu, Doğu Anadolu'yu Kafkasya ve Doğu Karadeniz kıyılarına bağlayan önemli doğal yollardan biri üzerinde bulunmaktadır. Stratejik bakımdan sahip olduğu bu önem, şehrin tarihin hemen hemen her devresinde önemli bir merkez olarak kalmasını sağlamıştır. Başlangıçta bir kale yerleşmesi olarak kurulan şehir, zaman zaman oldukça parlak dönemlere sahne olmuştur. Örneğin, 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı sonucu Ahıska bölgesinin Rus Çarlığı'na bırakılması, Oltu'nun önemini artırmış ve şehrin 47 yıl süreyle (1830-1877), Çıldır Sancağı'nın merkezi olmasını sağlamıştır. Bu dönemde bugün yönetim bakımından Erzurum, Artvin ve Kars illerine bağlı olan 8 ilçe, Çıldır Sancağı'nın yönetim sınırları içerisinde yer alıyordu.

Oltu'nun geçirmiş olduğu bu hareketli tarih, ilçeye pek çok tarihî eser kazandırmıştır. Günümüzde de bu tarihî eserlerin önemli bir kısmı, ayakta durmaktadır. Diğer yandan ilçenin önemli doğal turistik

değerlere ve oltutaşı işlemeciliği ve kilim dokumacılığı gibi turistik el sanatlarına sahip olması, turistik önemini daha da artırmaktadır. Ancak, ilçenin sahip olduğu bu potansiyel yeterince tanıtılmamış olup, değerlendirileceği zamanı beklemektedir. Araştırma sahamızda bu önemli turizm değerlerini, daha önce yapılmış çalışmalardan ve yerinde yaptığımız gözlemlerden yararlanarak, coğrafi yaklaşımla ortaya koymaya çalışacağız.

BAŞLICA TURİSTİK DEĞERLER

a- Doğal Turistik Değerler

Oltu İlçesi güzel piknik yerleri, geniş yaylacılık faaliyet sahaları ve çeşitli türden av hayvanı varlığı ile, zengin bir doğal turistik potansiyele sahiptir. Ancak, bu potansiyel çeşitli sorunlar nedeniyle yeterince değerlendirilememektedir. Gerçekten de Oltu da, Uzunoluk ormanıçı piknik sahası dışında, diğer piknik sahalarının yeterli alt yapı tesisleri bulunmamaktadır.

Oltu İlçe merkezinin 17 km. kuzeyinde yer alan Uzunoluk mesire yeri (Fotoğraf 1, 2), ilçenin en önemli piknik sahasıdır. Gökçedere köyüne 5 km. uzaklıkta bulunan piknik sahası, yaklaşık 15 da.lık bir alanı kaplamaktadır. Ardıç, karaağaç, sarıçam, meşe ve kavak ağaçlarından oluşan ormanlık bir saha içerisinde yer alan mesire yeri, halka açık olup, girişte belli bir ücret alınmamaktadır. Orman işletmesinin mülkiyetinde olan sahada, sözkonusu işletmeye ait 6 yataklı bir dinlenme tesisi bulunmaktadır. Ayrıca, saha içerisinde 6'şar kişilik 25 adet piknik masası, 25 adet kebab ocağı, 2 havuz, mescid ve futbol sahası yer almaktadır. Piknik sahasına daha çok, Oltu ilçe merkezinde oturan aileler gelmektedir. Özellikle Cumartesi ve Pazar günleri, piknik yapmak için gelen aile sayısı artmakta ve talebe bağlı olarak, Oltu ilçe merkezinden minübüs seferleri düzenlenmektedir. Bunun yanında piknik sahasına Erzurum il merkezi, Narman ilçe merkezi ve Olur ilçe merkezinden de ziyaretçiler gelmektedir. Tesislere yıllık gelen ziyaretçi sayısı, ortalama 8 000 kişiyi bulmaktadır.

Ayrıca Oltu'da Atatürk orman fidanlığı ve Çılcıl ormanıçı kamp sahası gibi mesire yerleri de bulunmaktadır. Ancak, söz konusu piknik alanlarında gerekli alt yapı tesisleri mevcut olmadığından, pek çok sorunla karşılaşmaktadır.

İlçe av hayvanları çeşitliliği bakımında da oldukça zengin bir potansiyele sahiptir. Yörede tilki, kurt, yaban domuzu, ayı, porsuk, sansar, vaşak, dağ keçisi, kara tavuk, çin keklığı, kıl ördeği, bildircin ve tavşan gibi çok çeşitli av hayvanı yaşamaktadır. Av mevsimi içerisinde,

söz konusu hayvanların avı yapılabilir. Bu amaçla Oltu'ya, özellikle Erzurum il merkezinden çok sayıda avcı grubu gelmektedir. Ancak bilinçsiz avlanma nedeniyle, av hayvanlarının sayısı ve çeşidi giderek azalmaktadır. Bunu önlemek için avcılık, atıcılık ve okçuluk kulübü adı altında bir dernek kurulmuştur. Söz konusu dernek yaptığı çalışmalarla avcıları eğitmekte ve gelişigüzel avlanmaları önlemeye çalışmaktadır.

Diğer yandan, 1987 yılında Oltu Orman işletmesince alınan bir karar ile Oltu İlçe merkezinin güneyinde bulunan Damlıca dağı, yaban keçisi koruma ve üretme sahası olarak ilân edilmiş ve sahada avcılık faaliyetleri yasaklanmıştır. Buna bağlı olarak, koruma altında bulunan yaban keçisi sayısı hızla artmaya başlamıştır. Bu sayının 1993 yılı itibarıyla, 120 başa kadar ulaştığı tahmin edilmektedir.

Sahanın yakın bir gelecekte, belli bir ücret karşılığında avlanılmak üzere, turistlerin hizmetine açılması plânlanmaktadır. Bu durumda ilçe turizmde önemli bir canlanma yaşanacaktır. Söz konusu uygulama Yusufeli ilçesinde gerçekleştirilmiş olup, ilçe turizmüne önemli katkılar sağlanmıştır. Örneğin 1988 yılında, Yusufeli ilçe merkezine 16'sı yabancı olmak üzere 22 avcı grubu gelmiş ve bu turistler avladıkları 25 av hayvanı karşılığında aynı yıl orman işletmesine 65 000 000 T.L. ödemede bulunmuşlardır¹. Oltu'ya avlanmak üzere gelecek turistlerden de av partilerine katılma, yaralama ve öldürme ücreti olarak belli miktarlarda para alınacaktır.

Oltu ilçesi geniş yaylacılık faaliyet sahaları ile, klimatizm bakımından çok elverişlidir. Özellikle, Kırdag ve Dutlu dağları üzerinde yer alan yaylalar temiz havası, doğal güzelliği ve zengin bitki örtüsü çeşitliliği ile güzel bir dinlenme ortamı oluşturmaktadır. Ancak bu yaylalardan daha çok ekonomik amaçlı olarak (genellikle hayvancılık faaliyeti için) yararlanılmaktadır. Oysa, ülkemizin özellikle güney kesimlerinde rekreatif amaçlı yaylacılık oldukça yaygındır. Gerçekten de Adana ilinin kuzeydoğu kesimindeki yaylalarda yapılan bir araştırmada, yaylacı ailelerin önemli bir kısmının hava değişimi amacıyla yaylaya çıktıkları tespit edilmiştir².

Bununla birlikte, Oltu'da rekreatif amaçlı yaylacılık faaliyetlerine katılanlara da rastlanmaktadır. Ancak bu tip ailelerin sayısı oldukça sınırlıdır. Genellikle, Oltu ilçe merkezi ve Erzurum il merkezinde oturan ve daha önce Oltu'dan göç etmiş bu aileler, tatillerini geçirmek için yaylaları tercih etmektedirler. Oltu'da rekreatif amaçlı olarak tercih edilen yaylalaların başında Tutmaç, Dutlu ve Kırdag yaylaları gelmektedir. Bu tip yaylacılık faaliyetlerine katılan aile sayısı, 1993 yılında 120 kadardı.

b. Tarihi Turistik Değerler

Tarihi kaynaklarda Olti'k, Oltu'k yada Olti'si diye geçen Oltu'nun tarihi oldukça eski dönemlere dayanmaktadır. Bölgenin yerleşme tarihi, günümüzden yaklaşık 3 000 yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Oltu'nun bilinen ilk sakinleri Urartular'dır. Daha sonraları Kıpçaklar, Medler, Persler, Makedonyalılar, Arsaklılar, Romalılar, Bizans İmparatorluğu, Sasaniler ve Arapların egemenliğinde kalan bölge, 1080 tarihinde Selçuklular'ın eline geçmiştir³. Oltu'nun Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katılması ise, Kanunî Sultan Süleyman zamanında gerçekleşmiştir.

Bu hareketli tarihi geçmiş, Oltu ve çevresine pek çok tarihi eser kazandırmıştır. Bu eserlerin bir kısmı tahrib olmuş, bir kısmı tamamen yok olmuş, bir kısmı da halen ayakta durmaktadır. Oltu'daki tarihi eserlerin önemli bir kısmı, ilçe merkezinde bulunmaktadır. Bunlar Oltu kalesi, Arslan Paşa külliyesi, Mısıri Zinnûn türbesi ve Rus kilisesidir. Ayrıca Oltu'nun İriağaç, Derebaşı, Kaleboğazı, Orcuk, İğdeli, Çamlıbel, Ünlükaya, Çengelli, Dutlu ve Alatarla köyü yakınlarında da çeşitli tarihi eserlere rastlanmaktadır. Bu köylerdeki eserler daha çok kale, gözetleme kulesi ve ören yerlerinden oluşmaktadır.

İlçe merkezindeki en önemli tarihi eser Oltu kalesidir (Fotoğraf 3,4). Kalenin M.Ö. VII. yüzyılda Urartular tarafından yaptırıldığı tahmin edilmektedir. Daha sonraki devirlerde zaman zaman onarılan kalenin dış surları yıkılmış, bugün sadece iç kale kısmı ayakta kalmıştır. Dış kalenin surları eskiden şehir içinde Çarşıbaşı semtine kadar uzanıyordu. Bugün de söz konusu kesimde yer yer dış kalenin kalıntılarına rastlanmaktadır. Kale duvarlarında Roma, Bizans ve Türk dönemine ait yapı tarzını izlemek mümkündür. Bu durum kalenin belirtilen uygarlıklar döneminde de önemini koruduğunu göstermektedir. Oltu kalesinin güneye bakan ve merdivenle çıkılan bir kapısı bulunmaktadır. Kale içinde, bir burç üzerinde, yonca plânlı bir kilise temeli, dikdörtgen plânlı bir mescid alanı, yerleşmelere ait yıkık duvarlar ve bir türbe mevcuttur⁴. Kale çevresinde bugün düzensiz bir yapılaşma dikkati çekmektedir. Özellikle kalenin hemen yakınında bulunan geçmiş dönemlere ait hamamlar ve yapılar bakımsızlık nedeniyle, giderek tahrib olmaktadır.

Oltu şehrindeki diğer önemli tarihi eser Arslan Paşa külliyesidir (Fotoğraf 7). Külliye Çıldır Atabegleri'nden Arslan Mehmed Paşa tarafından yaptırılmıştır. Külliyenin en önemli yapısını oluşturan camiî 1664 yılında tamamlanmıştır. Arslan Paşa külliyesi camiî, mederese mektep, saray, han, hamam, çarşı ve değirmenden oluşuyordu. Günümüzde külliyenin camiî, medrese ve hamam kısmı ayakta kalmış,

diğer yapılar ise yıkılmıştır⁵. Arslan Paşa külliyesi, Osmanlı döneminde Doğu Anadolu Bölgesi'nde yaptırılan, iki önemli külliye biridir. Diğer külliye ise, Doğu Beyazıt'ta bulunan İshak Paşa külliyesidir.

Mısıri Zinnûn türbesi, Oltu kalesinin güneybatısında küçük bir tepe üzerinde yer almaktadır. Kapı kemeri üzerinde kazılmış kitabeğe göre, 1226 yılında yapıldığı sanılmaktadır⁶. İlçe halkının yanısıra dışardan gelen turistlerin de ziyaret ettiği türbe, kesme taşlardan silindirik bir şekilde inşa edilmiştir (Fotoğraf 6).

Rus kilisesi Oltu'nun diğer bir tarihî eseridir. Özellikle yabancı turistlerin ilgisini çeken kilise, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan sonraki dönemde Ruslar tarafından yapılmıştır. Kesme taştan inşa edilen kilisenin doğu, batı ve kuzeyden girişi bulunmaktadır. Bazı kesimleri tahrip olmuş olan kilisenin, doğu ve batısında birer tane çan kulesi yer almaktadır.

Oltu ilçe merkezi dışındaki tarihî eserler ise daha çok gözetleme kulesi, kale ve ören yerleri şeklindedir. Kale ve gözetleme kuleleri genellikle çevreye hâkim konumlarda yer almaktadır (Fotoğraf 5). Oltu ilçesi köylerinde yer alan tarihî eserlerden özellikle İriağaç köyündeki Kız ve Oğlan kaleleri, Derebaşı köyündeki Koroğlu kalesi, Ünlükaya köyündeki Narmankale ile Dutlu köyünde bulunan Maşatlık harabeleri turistik öneme sahiptir. İlçeye gelen turistler, genellikle söz konusu tarihî eserleri ziyaret etmektedirler.

c. Turistik El Sanatları

Oltu'nun turistik el sanatlarının başında oltutaşı işlemeciliği gelmektedir. Erzurum taşı veya siyah kehribar olarak da adlandırılan oltutaşı, genellikle süs ve takı eşyası yapımında kullanılmaktadır. Oltu ilçesinin gerek ülke içi gerekse de ülke dışı tanıtımında önemli rol oynayan bu doğal kaynak, aynı zamanda bölge halkının başlıca geçim kaynaklarından birini oluşturur. Taşın çıkarılması, işlenmesi ve pazarlanmasında çalışan işgücü sayısı giderek artmaktadır.

Jeologlar tarafından oluşumu farklı şekillerde açıklanan oltutaşı, aslında yumuşak bir kömür çeşidinden başka bir şey değildir. Nitekim yapılan analizler sonucu oltutaşının, gagat (jayet) adı verilen bir linyit çeşidi olduğu tespit edilmiştir⁷. Araştırmacılar tarafından, oltutaşının fosilleşmiş reçineden mi⁸ yoksa fosilleşmiş ağaç gövdelerinden mi⁹ oluştuğu konusunda, farklı görüşler ileriye sürülmektedir. Ancak DOĞANAY'ın da belirttiği gibi¹⁰, yeryüzünde kömür oluşan her ortamda oltutaşının bulunmadığı dikkate alınır, oltutaşının fosilleşmiş reçineden oluştuğu görüşünün daha isabetli olduğu söylenebilir.

Oltutaşı yataklarına, genellikle Oltu ilçesinin kuzeyinde yer alan Dutlu dağının güney yamaçları boyunca rastlanmaktadır. Söz konusu ocakların sayısı, 1993 yılında 600 kadardı. Bu ocakların bir kısmı eskiden işletilip terkedilmiş, bir kısmı halen işletilmekte, bir kısmı ise zaman zaman işletilmektedir. Aynı yıl bu ocaklardan 130 kadarında oltutaşı üretimi yapılıyordu.

Oltu ilçesinde başta Dutlu ve Gönlüce olmak üzere Sülünkaya, Güzelsu, Alatarla ve Gökçedere köylerinde oltutaşı işletmeciliği yapılmaktadır. Belirtilen köylerde 1993 yılında, yaklaşık 120 aile bu işle uğraşıyordu. Oltutaşı işletmeciliği yapılan bu köylerde, ailelerin gelir düzeyi oldukça yükselmiş ve buna bağlı olarak da köylerden dışarıya yönelik göçler büyük ölçüde durmuştur.

Genellikle süs ve takı eşyası yapımında kullanılan oltutaşı, asıl önemini 1950 yıllarından sonra kazanmıştır. Buna bağlı olarak oltutaşı üretiminde olduğu gibi, oltutaşı işleyiciliği yapan usta sayısında da önemli artışlar meydana gelmiştir. 1993 yılı itibariyle, Erzurum'da oltutaşı işleyiciliği yapan usta sayısı 400 kişiye ulaşmıştır. Söz konusu ustaların yaklaşık 30 kadarı Erzurum il merkezinde, diğerleri ise Oltu ilçe merkezi ile ilçenin Tutmaç, İnci, İğdeli, Şendurak, Dutlu, Gönlüce ve Sarısaz köylerinde oturmaktadırlar.

Oltutaşı ustalarının en önemli aletini basit bir şekilde yapılmış olan, oltutaşı işleme tezgahları oluşturmaktadır. Bu tezgahlar elle döndürülen 5-6 cm. yarıçaplı bir çark, çarkı döndüren kol ve mil, milin ucuna takılmış ve taş parçalarını delmeye yarayan küçük bir çelik bizden meydana gelmektedir¹¹. Ayrıca ustalar bileği taşı, odun kömürü, tebeşir, zeytinyağı, keski, ege, zımpara, cila çarkı gibi alet ve malzemelerden de yararlanmaktadırlar.

Oltutaşı ürünlerinin satışı ise, çoğunlukla süs ve takı eşyalarının satıldığı işyerlerinde yapılmaktadır. Bu tip işyerlerini daha çok, kuyumculara ait dükkanlar oluşturmaktadır. Ayrıca Oltu dışında bulunan Oltulu'lar tarafından da, başta turistik bölgeler olmak üzere, ülkemizin çoğu kesimlerinde oltutaşı ürünlerinin satışı yapılmaktadır. Bunun yanında yurt dışında bulunan Oltulu işçilerin aracılığı ile, başta S. Arabistan, Libya, Almanya, Fransa ve Hollanda olmak üzere 14 değişik ülkeye oltutaşı ürünleri satılmaktadır. Özellikle 1989 yılında Oltutaşı Sanatını Geliştirme, Sanatkarlarını Koruma ve Kalkındırma Derneği'nin kurulmasıyla, oltutaşı ürünlerinin yurt içi ve yurt dışında tanıtımına önem verilmiş ve satışlarda büyük ölçüde artışlar kaydedilmiştir.

Oltutaşından başta çeşitli tesbih çeşitleri olmak üzere küpe, kolye, gerdanlık, rozet, ağızlık, kol düğmesi gibi ürünlerin yapımında yarar-

lanılmaktadır (Fotoğraf 8,9). Bunun yanında oltutaşından biblo ve fincan da yapılmaktadır¹². Ancak söz konusu ürünlerin çok pahalıya mal olması ve alıcı bulmada güçlük çekilmesi nedeniyle, üretiminden vazgeçilmiştir.

Oltu'nun da simgesi durumuna gelen oltutaşı tesbihler, sayısal olarak 33'lük ve 99'lük olmak üzere, ikiye ayrılmaktadır. Tanelerin yapılış şekli bakımından ise, küresel yüzeyle olanlar ve düz yüzeyle olanlar diye gruplandırılabilir. Oltutaşı hammaddesinin yaklaşık % 80 kadarı tesbih üretiminde kullanılmaktadır. Devamlı çalışan bir usta günde ortalama 3-4, ayda ise 100'e yakın tesbih üretebilmektedir.

Tesbih dışındaki diğer oltutaşı ürünlerini ise, süs ve takı eşyaları oluşturmaktadır. Tesbihe göre pazarlama imkânları daha sınırlı olan bu tür oltutaşı ürünleri, çoğunlukla siparişe göre yapılmaktadır. Bu tür ürünlerin başlıcaları kolye taşları, yüzükler, küpe taşları, oltutaşı isimlikler, rozetler, maskotlar, ağızlık ve pipolar, kravat iğneleri, yaka gülleri ve gerdanlıklar olarak sıralanabilir. Ayrıca çok sınırlı olarak elektrik ve elektronik sanayiinde de oltutaşından yararlanılmaktadır.

Araştırma sahasının turistik öneme sahip diğer bir el sanatını kilim dokumacılığı oluşturmaktadır. Yerel olarak kuy adı verilen tezgahlarda üretilen bu kilimler, gerek Oltu içinde gerekse de Oltu dışında büyük bir üne sahiptir. 1993 yılında Süleymanlı, Çatak, Çayüstü, Dokuzdeğirmen, Ayyıldız başta olmak üzere Oltu'nun 18 köyünde söz konusu kilimlerin dokumacılığı yapıyordu. Ancak ilçede, fabrika ürünü halı kullanımı yaygın olduğundan, bu tür kilimler evlerde pek kullanılmamaktadır. Geleneksel Türk el sanatlarının bir ürünü olan bu kilimler (Fotoğraf 10), daha çok ilçeye gelen alıcılar tarafından yüksek fiyatlarla satın alınmakta ve satılmak üzere ülkemizin batısındaki çeşitli turistik merkezlere gönderilmektedir. Halk arasında Bardız kilimi olarak da adlandırılan bu ürünlere, turistler büyük ilgi göstermektedirler.

Bardız kilimlerine asıl değeri, kullanılan kök boyalar kazandırmaktadır. Kök boyalar genellikle tabiattaki çeşitli bitkilerden yararlanılarak elde edilmektedir. Örneğin, Oltu'da kırmızı ve pembe renkler sütleğen bitkisinden, sarı ve tonları nardan ve madımak bitkisinden, kahverengi nane ve soğan kabuğundan, siyah ve tonları kekik, ceviz ve pitot bitkisinden yararlanılarak elde edilmektedir. Ayrıca Süleymanlı ve Çatak köylerinde, kilim dokunacak yünler belli bir süre toprağa gömülme, daha sonra yünler şaplı su ile yıkanmakta ve sonuçta siyah ve tonlarına yakın doğal renkler elde edilmektedir.

Bunun yanında kilim dokumacılığı yapılan bazı köylerde, kök boya ile boyanmış yünlerden çorap, cicim, heybe ve eldiven yapılmak-

ta, bu ürünlerin bir kısmı yerel olarak tüketilmekte, bir kısmı ise köye gelen alıcılara yüksek fiyatla satılmaktadır.

Ağaç işlemeciliği Oltu'nun turistik öneme sahip diğer bir el sanatıdır. İlçede ağaç işlemeciliğinin tarihî oldukça eski dönemlere dayanmaktadır. Nitekim bölgenin önemli tarihi eserlerinden biri olan Arslan Paşa külliyesinde, o dönemin özelliğini yansıtan ağaç işlemeciliği sanatının en güzel örneklerini görmek mümkündür. Günümüzde ise bu sanat daha çok amatör bir faaliyet durumundadır. Bununla birlikte Oltu ilçe merkezinde 1993 yılında ağaç işlemeciliği yapan 3 atölye bulunuyordu. Bu atölyelerde ahşap malzemeden biblo, pano, gece lambası, avize ve hat eserleri yapılmaktadır. Üretilen ürünler genellikle Oltu'da pazarlanmaktadır. Üretim sınırlı olduğundan, Oltu dışına satışlar oldukça azdır.

Sonuç

Erzurum'un şirin bir ilçesi olan Oltu, değerlendirilmeyi bekleyen pek çok turistik değerlere sahiptir. Ancak mevcut olan bu potansiyel, henüz büyük ölçüde turizmin hizmetine sunulamamıştır. Özellikle turistik tesislerin yetersiz olması ve tanıtımın iyi bir şekilde yapılamaması, turizmin gelişmesini güçleştirmektedir. Bu nedenle ilçenin gerek yurt içinde, gerekse yurt dışında tanınması, daha çok süs eşyası yapımında kullanılan oltutaşı vasıtasıyla olmuştur. Bununla birlikte özellikle 1985 yılından itibaren şehre gelen turist sayısı giderek artmaktadır. 1993 yılında ilçeye, yaklaşık 15.000 turistin geldiği tahmin edilmektedir. Bu sayının yaklaşık 400 kişi kadarını yabancı turistler oluşturmaktadır. Özellikle Artvin'den Erzurum'a ve Erzurum'dan Artvin'e giden yabancı turistler, ilçedeki turistik değeri görmek için, Oltu'dan geçmeyi tercih etmektedirler. Oltu'ya gelen turistlerin önemli bir kısmı, Erzurum il merkezinden gelmektedir. Başta konaklama tesisleri olmak üzere turistik tesis sayısı artırılarak, tanıtıma daha fazla önem verilerek, ilçe merkezi dışındaki doğal ve tarihî turistik değerlere kolayca ulaşılabilecek yollar yapılarak, ilçeye gelen turist sayısını ve turizmden sağlanan gelir miktarını 3-4 kat artırmak mümkündür. Dileğimiz söz konusuların bir an önce çözümlenmesi ve Oltu'nun turizm bakımından hak ettiği yere ulaşmasıdır.

* Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Öğretim Üyesi.

BİBLİYOGRAFYA

ACAR, A., 1975, Jeoloji. Cilt: 2, Atatürk Üniv. Yay. No: 425, Fen Fak. Yay. No:69, Erzurum.

AŞIROĞLU, T., 1973, "Erzurum İlinin Tarihçesi". Atatürk Üniv. Yay. 50. Yıl Armağanı, Erzurum ve Çevresi, Cilt: 1, s. 65-115, Erzurum.

ATALAY, İ., 1982, Oltu Çayı Havzasının Fizikî Coğrafyası ve Amenajmanı. Ege Üniv. Sosyal Bil. Fak. Yay. No: 11, İzmir.

DOĞANAY, H., 1985, "Erzurum'da Oltutaşı İşlemeciliği". Dokuz Eylül Üniv. 4. El Sanatları Sempozyumu, 21-24 Kasım 1985, Güzel Sanatlar Fak. Yay. No: 25, s. 111-129, İzmir.

GÜNDOĞDU, H., 1989, "Geçmişten Günümüze Erzurum Çevresindeki Tarihî Kalıntılar". Şehr-i Mübarek Erzurum, Erzurum Belediyesi, Kültür Yay. No: 1, Ankara.

NEBERT, T.-ENGİN, T.-ENGİN, O., 1964, "Oltu Yöresindeki Oligosen Çökellerin (Alacalı Horizon) Jeolojisi Hakkında Rapor". M.T.A. Rapor No: 3485 (Basılmamış), Ankara.

ÖZAV, L., 1991, Oltu'nun Beşerî ve Ekonomik Coğrafyası, Atatürk Üniv. Sosyal Bil. Enst. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.

ÖZGÜÇ, N., 1984, Turizm Coğrafyası. İstanbul Üniv. Yay. No: 3267, Edebiyat Fak. Yay. No: 3203, İstanbul.

PINAR ERDEM, N., 1976, Mühendislik Jeolojisi. İstanbul Üniv. D.M.M.A. Yay. No: 156, İstanbul.

SEVGİ, C., 1984, "Adana İlinin Kuzeydoğu Kesiminde Yayılacılık". Ege Coğrafya Dergisi, Sayı :2, s. 177-197, İzmir.

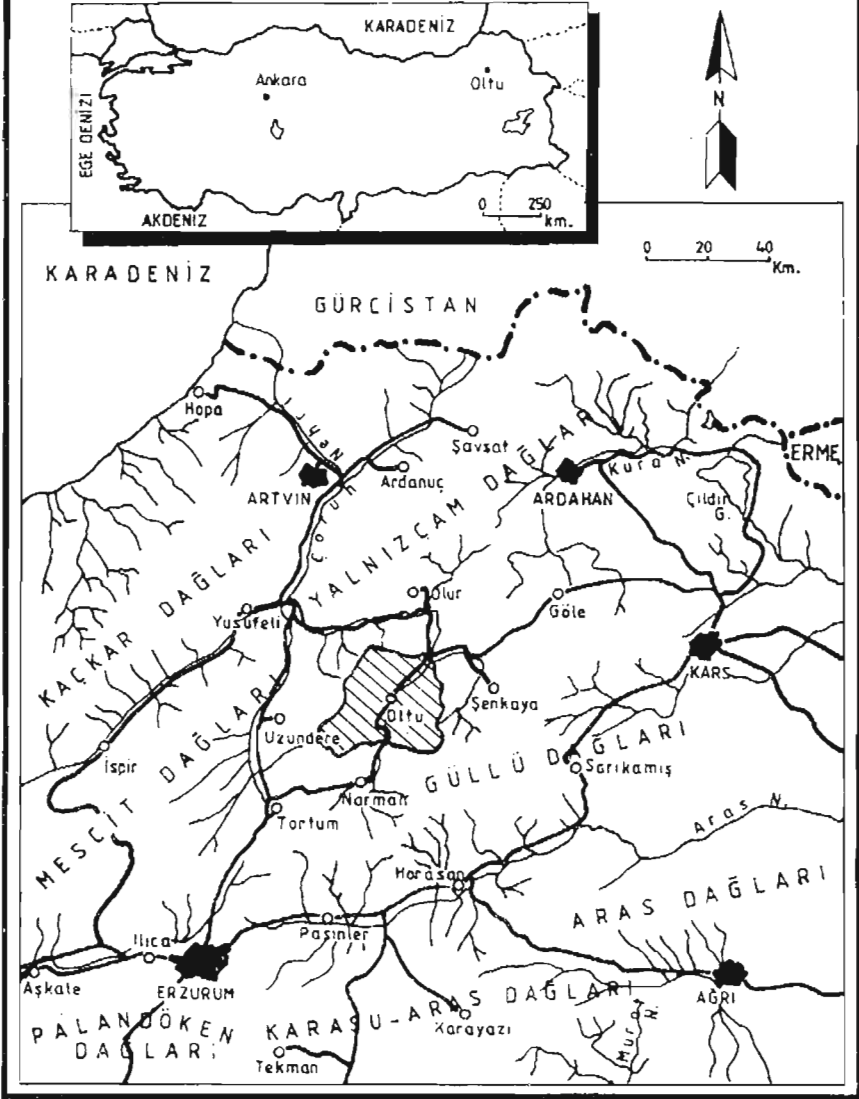
TIRAŞ, M., 1990, Yusufeli İlçe Merkezinin Coğrafi Etüdü. Atatürk Üniv. Sosyal Bil. Enst. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

ULUÇAM, A., 1983, "Oltu'da Arslan Paşa Külliyesi". Vakıflar Dergisi, Sayı: XVII, s. 93-100, Ankara.

ZENGİN, Y., 1956, "Oltutaşı Yatakları". M.T.A. Dergisi, Sayı:48, 1989, Oltu. Oltu Hizmet Birliği Yayını. s. 147-149, Ankara.

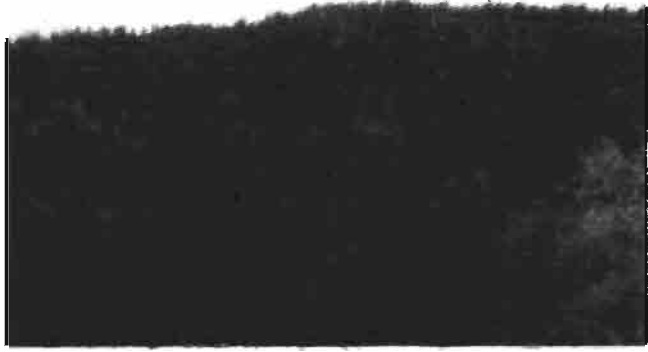
1. TIRAŞ, M., 1990, Yusufeli İlçe Merkezi'nin Coğrafi Etüdü. Atatürk Üniv. Sosyal Bil. Enst. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, s. 101.
2. SEVGİ, C., 1984, "Adana İli'nin Kuzeydoğu Kesiminde Yaylacılık". Ege Coğrafya Dergisi, Sayı: 2, İzmir, s. 178-182.
3. AŞIROĞLU, T., 1973, "Erzurum İli'nin Tarihçesi" Atatürk Üniv. Yay. 50. Yıl Armağanı, Erzurum ve Çevresi, cilt: 1, Erzurum, s. 66.
4. GÜNDOĞDU, H., "Geçmişten Günümüze Erzurum Çevresi'ndeki Tarihi Kalınular" Şehr-i Mübarek Erzurum, Erzurum Belediyesi Kültür Yayınları No:1 , Ankara, s. 219.
5. ULUÇAM, A., 1983, "Oltu'da Arslan Paşa Külliyesi". Vakıflar Dergisi, Sayı: 147-149, Ankara, s. 93.
6. GÜNDOĞDU, H., 1989, a.g.m., s. 221.
7. NEBERT, T.-ENGİN, T.-ENGİN, O., 1964, "Oltu Çevresindeki Oligosen Çökellerin (Alacalı Horizon) Jeolojisi Hakkında Rapor". M.T.A. Rapor No: 3485 (Basılmamış), Ankara, s. 2.
8. PINAR ERDEM, N., 1976, Mühendislik Jeolojisi. İstanbul Üniv. D. M. M. A. Yay. No: 156, İstanbul, s. 105.
9. ZENGİN, Y., 1956, "Oltutaşı Yatakları". M.T.A. Dergisi, Sayı: 48, Ankara, s. 148-149.
10. DOĞANAY, H., 1985, "Erzurum'da Oltutaşı İşlemeciliği". Dokuz Eylül Üniv. 4. Ulusal El Sanatları Sempozyumu, 21-24 Kasım 1985, Güzel Sanatlar Fak. Yay.No:25, İzmir, s. 111-112.
11. DOĞANAY, H., 1985, a.g.m. s. 118.
12. ACAR, A., 1975, Jeoloji. Cilt: 2, Atatürk Üniv. Yay No: 425, Fen. Fak. Yay. No:69, Erzurum, s. 140.

ŞEKİL 1. LOKASYON HARİTASI.

Şekil 1. Oltu İlçesi'nin Lokasyon Haritası

Fotoğraf 1. Uzunluk Ormaniçi Picnik Sahasından Bir Görünüş.

Fotoğraf 2. Uzunluk Ormaniçi Picnik Sahasından Bir Başka Görünüş.

Fotograf 3. Oltu Kalesi'nin Yakından Görünüşü

Fotograf 4. Oltu Kalesi'nin Uzakdan Görünüşü

Fotoğraf 5. Oltu'daki Önemli Tarihi Eserlerden Köroğlu Kalesi

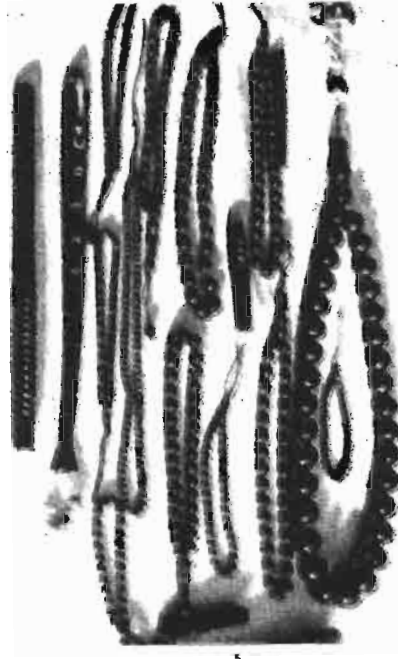
Fotoğraf 6. Oltu'daki Tarihi Eserlerden Mısri Zinnûn

Fotoğraf 7. Otu'daki Önemli Tarihî Eserlerden Arslan Paşa Külliyesi

Fotoğraf 8. Olu Taşından Yapılmış Bir Takı.

Fotoğraf 9. Oltu Taşından Yapılmış Çeşitli Boy Tesbihler.

Fotoğraf 10. Oltu'daki Turistik El Sanatlarından olan Bardız Kilimleri.